

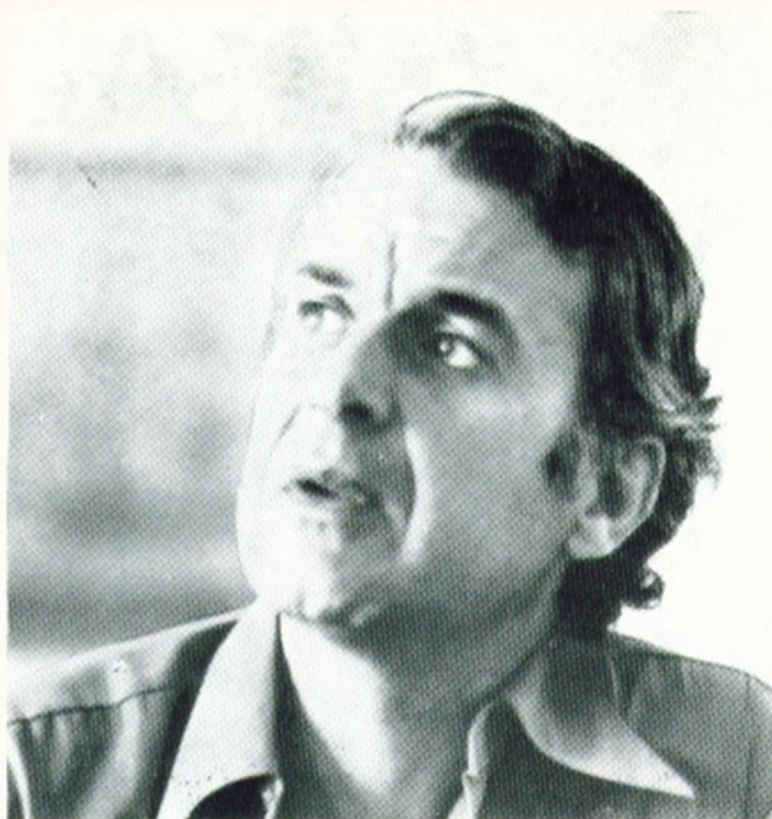
12
3

ΒΑΛΕΡΙΟΣ ΚΑΛΟΥΤΣΗΣ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ 73

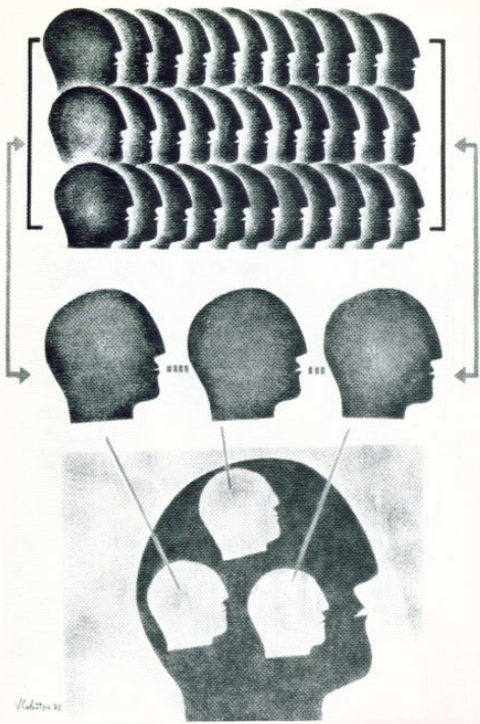
ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΧΝΗΣ ΔΕΣΜΟΣ

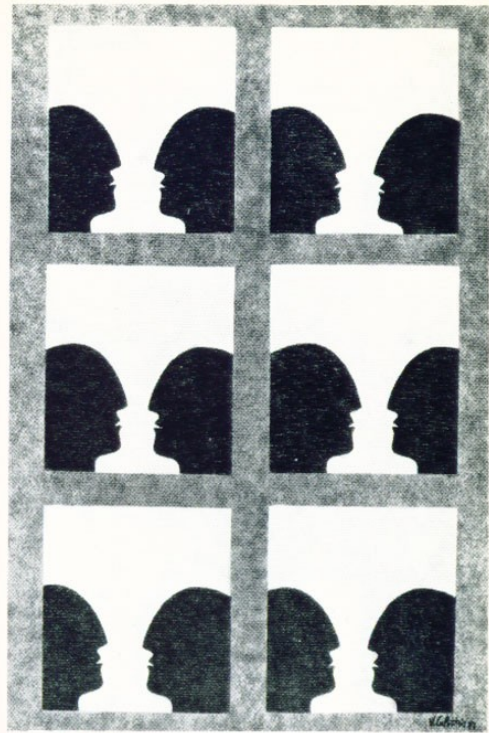
ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Γεννήθηκε στην Κρήτη στα 1927.
Σπουδές: 'Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών, 'Αθήνα
St. Martins School of Art, Λονδίνο
Ecole des Beaux Arts, Παρίσι.
Ζει και εργάζεται στο Παρίσι.

ΤΕΜΠΕΡΑ — 50 x 70 εκ.

ΤΕΜΠΕΡΑ — 50 x 70 εκ.

ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

- 1957-1958 Galerie 93, Παρίσι
- 1960 New Vision Centre, Λονδίνο
- 1961-1962-1963 Redfern Gallery, Λονδίνο
- 1965 Αίθουσα Τέχνης 'Αθηνών, Χίλτον, 'Αθήνα
- 1968 «Kinoptics» Redfern Gallery, Λονδίνο

ΟΜΑΔΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

- 1955 Piccadilly Gallery, Λονδίνο
- 1958-1959 Salon de la Jeune Peinture, Παρίσι
- 1958 «Artistes Grecs de Paris» Παρίσι
- 1960 «Twelve Greek Artists» Redfern Gallery, Λονδίνο
- 1960-1970 Summer Exhibitions, Redfern Gallery, Λονδίνο
- 1962 «Peintres et Sculpteurs Grecs de Paris» Musée d'Art Moderne, Παρίσι
- 1963 Bart Lytton Foundation, Λόος 'Αντζελος
- 1964 September International, Grosvenor Gallery, Λονδίνο
- 1968-69 «Avant-Garde Griechenland» Βερολίνο, Στουτγάρδη, Φραγκφούρτη
- 1969 «Light and Movement» 'Όσλο, 'Ελσίνκι, Κοπεγχάγη
«Exposition Art et Matière» Expo '69, Μόντρεαλ
- 1970 «Here Tomorrow» Design Centre, Λονδίνο
- 1971 «Electric Theatre», ICA, Λονδίνο
«Réalités Nouvelles» Παρίσι
- 1972 «Prototype Display» Design Centre, Λονδίνο
«A Concept of Multiples» Alecto International, Λίβερπουλ
«Réalités Nouvelles» Παρίσι
«Jeux de Lumière et Animation» Galerie Lacloue, Παρίσι
- 1973 «Pulsations» Galerie VIVA, Παρίσι
- 1973 «Grands et Jeunes d'Aujourd'hui», Grand Palais, Παρίσι

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ

- Felton Bequest, National Gallery of Melbourne, Αυστραλία
- City of York Gallery, Μεγάλη Βρετανία
- City Art Gallery, Τολέδο, 'Όχάιο, 'Ηνωμένες Πολιτείες
- Leicestershire County Collection, Μεγάλη Βρετανία

Διάρκεια Έκθεσας 21 Σεπτεμβρίου - 15 'Οκτωβρίου
Αίθουσα Τέχνης ΔΕΣΜΟΣ
Λεωφόρος Συγγρού 4 τηλ. 910521, 910079

ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΧΝΗΣ ΔΕΣΜΟΣ

Ε Π Ι Κ Ο Ι Ν Ω Ν Ι Α 73

Ὁ Βαλέριος Καλούτσος μιλάει γιὰ τὸ ἔργο του.

ΣΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΞΗ ΧΡΟΝΙΑ ΟΠΩΣ ΓΝΩΡΙΖΟΜΕ ΔΟΥΛΕΥΕΙΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ. Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΟΥ ΤΩΡΑ ΜΕ ΤΑ ΓΡΑΦΙΚΑ ΜΕΣΑ, ΟΦΕΙΛΕΤΑΙ ΣΕ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ;

Ἔφτασα στό τέλος μιᾶς ἰδιαίτερης περιόδου τῆς κινητικῆς τέχνης, τῆς περιόδου πού χρησιμοποιοῦσα τό φῶς καί τήν κίνηση μέ ἕνα τρόπο διακοσμητικό πού νά διεγείρῃ τό ἐνδιαφέρον τοῦ θεατή. Τώρα ἐννοίωσα τήν ἀνάγκη νά ἐκφράσω περισσότερο τόν ἑαυτό μου νά δημιουργήσω καί νά μεταδώσω ἰδέες.

ΜΗΠΩΣ Η ΓΡΑΦΙΚΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΣΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΕΙ ΜΙΑ ΚΙΝΗΤΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ;

Ὅχι. Εἶναι ἀπόλυτα συνδεδεμένη, θά ἔλεγα παντρεμένη μ' αὐτήν. Ἔχω φτιάξει μέχρι σήμερα πολλές κινητικές εἰκόνες, παραλλαγές στό θέμα ἐπικοινωνιῶν πού παρουσιάζεται στά σχέδια μου. Ἐπειδή ὅμως τό νά ζωγραφίσω μιᾶ εἰκόνα στό χαρτί εἶναι τεχνικῶς πλεόον ἀπό τό νά κατασκευάσω μιᾶ μηχανική εἰκόνα, μπόρεσα νά ἀναπτύξω ἕνα ὁλόκληρο κύκλο ἰδεῶν. Ὁ σκοπός μου εἶναι νά μαζέψω στό χαρτί ὅσο περισσότερες πληροφορίες μπορῶ σάν προετοιμασία γιά μελλοντικές τεχνικές κατασκευές. Ἐν τούτοις ἡ γραφική μου δουλειά εἶναι ἕνα αὐτοτελές ἔργο, ἕνα κομμάτι τῆς συνεχοῦς ἀναζήτησής μου.

ΤΙ ΣΟΥ ΕΝΕΠΝΕΥΣΕ ΤΟ ΘΕΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ; Ἡ ΠΩΣ ΑΥΤΟ ΞΕΚΙΝΗΣΕ ΣΤΗΝ ΔΟΥΛΕΙΑ ΣΟΥ;

Δέν ἦταν μιᾶ προγραμματισμένη ἀπόφαση τοῦ τύπου "τώρα θά καταπιαστώ μέ τό πρόβλημα τῆς ἐπικοινωνιᾶς". Ὅπως σοῦ ἀνέφερα καί πρίν, ἔθελα νά ἀπαλλαγῶ ἀπό τήν διακοσμητική τέχνη καί νά γυρίσω στήν εἰκονική παρουσίαση. Ἀφοῦ δούλεψα γιά λίγους μῆνες μέ τό ἀνθρώπινο σῶμα, δύο

πρόσωπα αναδύθηκαν. Δύο προφύλ που αντικρύζονται και κύ προκαλοῦν συζήτηση. Γεννήθηκαν δύο ὑποκείμενα ἐπικοινωνίας και ἄρχισα να κει-
ραματίζομαι με τίς ἀπέραντες δυνατότητες του προβλήματος.

ΟΤΑΝ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΕ ΤΗΝ ΛΕΞΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΣΕ ΠΟΙΑ ΜΟΡΦΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
ΑΝΑΦΕΡΕΣΑΙ;

Ἄναφέρομαι στην ἐπικοινωνία γενικά, με μιάν ἀπεριόριστη ἔννοια. Αἰ-
σθάνομαι ὅτι με τήν πρόοδο τῆς τεχνολογίας ὁ κόσμος σταμάτησε να ἐπι-
κοινωνῆ σάν ἄτομο. Ἡ ἀπώλεια τῆς ἀτομικότητας που κυριαρχεῖ στην κοι-
νωνία σήμερα ἔχει ἐπηρεάσει τίς ἀνθρώπινες ἀλληλεπιδράσεις. Ὁ ὅρος
ἐπικοινωνία δέν περιορίζεται πιά στην ὁμιλία, τήν ὄραση ἢ τά αἰσθή-
ματα. Ὅταν τροφοδοτῆς τούς διερευνητές με πληροφορίες, αὐτοῦ ἀντι-
δροῦν ὁ ἕνας πρὸς τόν ἄλλο, μηχανή πρὸς μηχανή. Τά ἀνθρώπινα ὄντα
τροφοδοτοῦνται με παρόμοιο τρόπο ἀπό τά μαζικά μέσα ἐπικοινωνίας
και ἔτσι οἱ ἀντιδράσεις τους μεταξύ τους ἔχουν ὑποστῆ βασικές ἀλλαγές.
Και στίς δύο περιπτώσεις ὅμως, εἶναι τό μυαλό του ἀνθρώπου που ἐλέγχει
και καθορίζει τήν γλώσσα ἐπικοινωνίας. Ἄλλά για να ξανάρθουμε στην
δουλειά μου, ζωγράφισα τά δύο προφύλ και αὐτά ἀποτελοῦν ἕνα σταθερό
σύμβολο. Δέν εἶναι προφύλ προσώπων με μπλέ μάτια, μακρυά μαλλιά ἢ
μουστάκια, με ξεχωριστά δηλαδή χαρακτηριστικά. Τά προφύλ αὐτά εἶναι
ἐντελῶς κλινικά και ἀπρόσωπα. Τό στόμα εἶναι πάντα μισάνοιχτο για
να δώση ἔμφαση στην φωνητική λειτουργία. Τά μάτια εἴτε δέν ὑπάρχουν
εἴτε εἶναι δύο τρύπες που ἐκπέμπουν ἀκτίνες φωτός. Τά κεφάλια θυμί-
ζουν ἰατρικά διαγράμματα. Εἶναι πρόσωπα ἀνθρώπων ἀλλά θά μπορούσαν
να ἦταν και κοῦκλες.

ΘΑ ΤΑ ΟΝΟΜΑΖΕΣ ΑΥΤΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΑ ΟΝΤΑ;

Ἴσως ἀλλά τῆ περιγράμμα τους εἶναι ἀνατομικά ἀνθρώπινο. Ἡ μύτη βρύ-
σκειται στην θέση της καθώς και τό στόμα, τό σαγόνι και ὁ λαιμός που
χωρίζεται ἀπό τό σῶμα. Τό σῶμα δέν ἔχει καμμιά σημασία γιατί τό κε-
φάλι εἶναι ἡ πηγή τῆς ἐπικοινωνίας ἢ καλύτερα, για να ἀκριβολογοῦμε,
τό μυαλό.

ΝΟΜΙΖΕΙΣ ΠΩΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΣΤΙΣ ΠΟΛΥ ΑΥΤΟ-
ΜΑΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ;

Νομίζω ὅτι ἐκφράζω τήν σημερινή κατάσταση τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων. Ἄπό

τό δεύτερο ήμισυ του 20ού αιώνα τα μαζικά μέσα επικοινωνίας - ραδιόφωνο, τηλεόραση, τύπος και κινηματογράφος - μας τροφοδοτούν με πληροφορίες με σκοπό να μας κατευθύνουν σε μια ιδέα ή δράση κοινωνική, πολιτική, θρησκευτική, ή ο,τιδήποτε άλλη. Με το είδος αυτού την μαζική πλημμύρα των πληροφοριών ο άνθρωπος χάνει αυτόματα την ατομικότητά του. Χάνει την προσωπικότητά του, όπως παρουσιάζεται από τα κεφάλια μου που δεν έχουν εξατομικευμένα χαρακτηριστικά. Και οι τρόποι επικοινωνίας της κοινωνίας μας είναι εξίσου συμβολικοί. Όταν αγοράζεις ένα πακέτο σουπα στο σουπερ μάρκετ, οι οδηγίες που σου δίνουν πώς να φτιάξεις την σουπα, είναι με εικόνες. Δεν χρειάζεται προφορικές οδηγίες γιατί είσαι προγραμματισμένος στα σύμβολα. Όταν οδηγείς ένα αυτοκίνητο ακολουθείς σήματα και σύμβολα. Η δημοσιότητα σε πληροφορεί μέσω συμβολικών εικόνων σχετικά με τα διάφορα εκπαιδευτικά έγχειρίδια. Στην γραφική αυτή δουλειά μου δείχνω την μεγάλη σημασία των συμβόλων στην καθημερινή ζωή μας. Τα κεφάλια μου λοιπόν είναι πάνω απ' όλα σύμβολα.

ΘΕΛΕΙΣ ΝΑ ΠΗΣ ΟΤΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΔΕΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΕΙ ΠΛΕΟΝ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΒΟΥΛΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΙ ΟΤΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΕΙ ΜΕ ΣΥΜΒΟΛΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΥΝΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΤΟΥ;

Ναι. Μια συμβολική επικοινωνία που καθορίζεται από την νόηση ή το μυαλό παρά από τις αισθήσεις ή τα αισθήματα. Το ανθρώπινο μυαλό δημιούργησε αυτά τα σύμβολα. Είναι αυτό που τα έδωσε στο κοινό και τα ένσωμάτωσε στην καθημερινή του ζωή.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΜΑΣ ΠΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΙΝΑΚΑ ΣΑΝ ΚΙ' ΑΥΤΟΝ ΜΕ ΤΑ ΔΥΟ ΚΕΦΑΛΙΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΚΡΥΖΟΝΤΑΙ ΣΕ ΜΙΑ ΣΕΙΡΑ ΑΠΟ ΚΥΒΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΠΟΥ ΘΥΜΙΖΟΥΝ ΠΑΡΑΘΥΡΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ; (ο πίνακας στον κατάλογο)

Είναι μια πρωτόγονη εικόνα. Δεν υπάρχουν παράθυρα, είναι απλώς ευσ άνθρωποι απομονωμένοι σ'έναν κυβικό χώρο που προσπαθούν να επικοινωνήσουν. Η επικοινωνία μπορεί να επιτευχθεί και χωρίς λόγια, με τα μάτια μόνο ή και με τα αισθήματα, αλλά στην περίπτωση αυτή τα κεφάλια βρίσκονται σε μια κατάσταση παγωμένης στειρότητας. Ο κύβος είναι το συμβολικό περίφραγμα της προσωπικότητας σε ένα προκαθορισμένο πλαίσιο κοινωνικής συμπεριφοράς.

ΣΥΝΕΠΩΣ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΕΤΑΙ;

Βεβαίως, είναι έξωκατευθυνόμενος και είναι απομονωμένος από τον συν-άνθρωπό του που προσπαθεῖ επίσης νά ἐπικοινωνήσῃ σ' ἓνα διπλανό κύβο. Στους πίνακές μου υπάρχουν δύο κατηγορίες. Ἡ πρώτη ἀσχολεῖται μέ τήν διαπροσωπική ἐπικοινωνία (προσώπου μέ πρόσωπο) και δύνεται ἡ ἔμφαση στό μάτια και τό στόμα, τά δύο βασικώτερα ὄργανα τῆς ἀνθρωπίνης ἐπικοινωνίας. Ἡ ὁμιλία εἶναι ἐντελῶς στυλιζαρισμένη. Γιό παράδειγμα, ἀπό ὠρισμένα βγαίνουν σειρές ὁλόκληρες ἀπό στόματα ἢ κεφάλια που ὑποδηλώνουν ὁμιλία ἢ προβολή τῆς προσωπικότητας. Ἡ ὄραση συχνά συμβολύζεται ἀπό μιá χρωματιστή γραμμή που μπορεῖ νά συναντᾶ ἢ και νά μήν συναντᾶται μέ ἄλλη γραμμή. Στήν δεύτερη κατηγορία - τῆς μαζικῆς ἐπικοινωνίας - ἡ εἰκόνα τοῦ προφύλ ἐπαναλαμβάνεται ἐπ' ἄπειρον. Μπαίνει ἀπό τήν μιá μεριά τοῦ χαρτιοῦ και συνεχίζει σ' ὄλο τό μήκος τοῦ χαρτιοῦ, τό χαρτί ἐδῶ εἶναι τό μέρος ἀπό χιλιάδες χιλιομέτρων ἀπό τό ἴδιο ἀντικείμενο. Στήν συμβολική αὐτή ἐπανάληψη, ὑπάρχει πάντα ἓνα ξεχωριστό στοιχεῖο - ἓνα κεφάλι χρωματισμένο μέ διαφορετικό χρώμα ἢ σέ διαφορετικό μέγεθος - που ὁδηγεῖ τά ὑπόλοιπα ἀπό τά προφύλ. Αὐτό θά μπορούσε νά ἐρμηνευθῇ ὅτι εἶναι τό μυαλό που δύνει τῆς πληροφορίες στό πλῆθος. Εἶναι ἀκριβῶς τό ἀρνητικό και τό θετικό. Τό θετικό εἶναι ὁ πομπός και τό ἀρνητικό ὁ δέκτης, ἢ τό πλῆθος που ἀκολουθεῖ. Ἀκολουθοῦν μιá φωνή ἓναν ἀνθρωπο. Τόν δυνατότερο.

Ο ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΙΔΕΑ ἢ ΕΝΑΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ;

Ἡ προσωπικότητα που ζωγραφίζω εἶναι ἓνα σύμβολο κι ἔτσι θά μπορούσε νά ἦταν μιá ἰδέα ἀντί ἓνας ἄνθρωπος. Δέν ἐλέγχει γιατί εἶναι ὁ καλύτερος ἢ ὁ ὠραιότερος. Ὁ ἄνθρωπος παίκυμερνᾶ τό πλῆθος ἔχει τήν ἴδια εἰκόνα μέ τό πλῆθος, εἶναι ἀκριβῶς σάν και σένα, σάν ἐμένα, τόν χ ἢ τόν ψ. Ἐχει τά ἴδια χαρακτηριστικά, μόνο που εἶναι μεγαλύτερος που σημαίνει ὅτι εἶναι δυνατότερος. Συνεπῶς ἔχει κάτι περισσότερο στό μυαλό του ἀπό τούς ἄλλους. Τό μυαλό εἶναι που ἐλέγχει τήν κοινωνία και γίνεται κάθε μέρα ὄλο και δυνατότερο. Τά μαζικά μέσα ἐπικοινωνίας εἶναι τό μυαλό. Ἡ δημοσιότητα εἶναι τό μυαλό. Ὁ σκοπός τους εἶναι νά κάνουν πλύση ἐγκράτου στίς μᾶζες. Ἐτσι ἡ ἀτομικότητα ἐξαφανίζεται ἐντελῶς και ὑπάρχει ἡ ὑπακοή στήν κορυφή, στό ἓνα στοιχεῖο που προσποιεῖται ὅτι ἔχει περισσότερη δύναμη ἀπό τούς ἄλλους. Θέλω νά ὑπογραμμίσω πόσο προγραμματισμένοι

εΰμαστε στο κάθε τί. Αυτό είναι τό βασικό σημεΐο τής έρευνάς μου στην έπικοινωνία. Τό πόσο προγραμματισμένοι εΰμαστε σέ κάθε ιδέα καί τό πόσο άνύκανοι εΰμαστε νά δημιουργήσουμε τίς δικές μας ιδέες καί νά δράσουμε σ'αΰτές. Γι'αΰτήν μας τήν άδυναμία, τήν κούραση καί τήν τεμπελιά, χρειαζόμαστε νά έχουμε έτοιμες καταστάσεις δημιουργημένες για μās. Για παράδειγμα. Εΰμαστε πολύ τεμπέληδες για νά προγραμματίσουμε τίς διακοπές μας καί γι'αΰτό πηγαΐνουμε σ'ένα ταξειδωτικό γραφεΐο. 'Ο ταξειδωτικός πράκτορας θά μās καθορίση όλο μας τό ταξείδι καί έμεΐς θά ακολουθήσουμε τίς οδηγίες του καί τό τί έχει κανονίσει για μās. 'Ακόμα καί ό καλλιτέχνης δέν έξαρτάται άπόλυτα από τά χέρια του. Έχει τήν φωτογραφική μηχανή πού κάνει γι'αΰτόν τέχνη. Έχει μόνο νά βάλη τό φύλμ στην μηχανή νά τοποθετήση τήν συσκευή καί νά πατήση ένα κουμπύ.

Η ΑΠΩΝΗ ΣΟΥ ΑΥΤΗ, ΟΤΙ ΔΗΛΑΔΗ Ο ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΜΕΝΟΣ ΝΑ ΚΑΝΗ ΤΕΧΝΗ ΔΙ'ΙΔΙΩΝ ΜΕΣΩΝ, ΣΙΝΑΙ ΠΟΛΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ. ΕΝΝΟΕΙΣ Μ' ΑΥΤΟ ΟΤΙ ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ Ο ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ ΘΑ ΠΑΨΗ ΝΑ ΥΠΑΡΧΗ;

"Όχι, ό καλλιτέχνης θά ύπάρχη πάντα, μόνο πού αλλάζει έργαλεΐα. Δέν είναι ύποχρεωμένος νά χρησιμοποιή. τά χέρια του για νά κάνη τέχνη. "Αν έχη τίς πνευματικές ικανότητες μπορεί νά γύνη ένας μεγάλος καλλιτέχνης. Ένω προηγουμένως δέν ύπήρχαν μηχανικές εύκολίες για τόν καλλιτέχνη.

ΕΝ ΤΟΥΤΟΙΣ ΣΤΗΝ ΓΡΑΦΙΚΗ ΑΥΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΣΟΥ, ΔΕΝ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΣ ΤΑ ΧΕΡΙΑ ΣΟΥ;

Ή τεχνική πού χρησιμοποιώ στην ζωγραφική μου, είναι "Pochoir" ή στένσιλ. Αυτό σημαΐνει ότι ζωγραφίζω τό αντικείμενο, κόβω τό περίγραμμα καί τό βάζω στο χαρτί. Πάνω από τό στένσιλ χρησιμοποιώ τό πινέλο. Είναι μάλλον μηχανική τεχνική παρά μιá τεχνική έλεύθερου χεριού, πού είναι σχετική μέ τήν αυτόματοποίηση πού θέλω νά έκφράσω. Ήάν πāμε ακόμα πιο μακριά, όλοι οί πίνακες μου μπορούν νά αναπαραχθοΐν σέ έκατοντάδες, χιλιάδες ακόμα καί έκατομμύρια κομμάτια μέ τήν χρησιμοποίηση ειδικών τεχνικών μέσων.

ΑΥΤΟ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΟΤΙ ΔΕΝ ΕΙΣΑΙ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.

Δέν είμαι καθόλου έναντίον τῆς ἀναπαραγωγῆς. Ἡ ἰδέα πού παρουσιάζεται στό πρωτότυπο εἶναι τό ἴδιο δυνατή καί στά ἀντίγραφα. Ἐξ-ακολουθῶ νά είμαι ὁ καλλιτέχνης δημιουργός. Μέ ἄλλα λόγια είμαι ὁ διευθυντής πού τροφοδοτεῖ μέ πληροφορίες ἕνα κάποιο ὄργανο πού ἔχει μπροστά του εἴτε αὐτό εἶναι πινέλο εἴτε φωτογραφική μηχανή. Στήν κινητική δουλειά μου ἐξαρτῶμαι ἀπό τεχνικά στοιχεῖα γιά τίς κατασκευές μου - φῶτα, μηχανές, ἠλεκτρονικές συσκευές - δηλαδή ἔργα-λεῖα μαζικῆς παραγωγῆς. Θά μπορούσα λοιπόν νά εἶχα ἕνα τεχνύτη νά φτιάξη τήν δουλειά πού ἔχω στό μυαλό μου καί τό τελικό προῦόν θά ἦταν τό ἴδιο ἐπιτυχημένο. Μέ λῦγα λόγια, τό μυαλό τοῦ καλλιτέχνη ἔχει τώρα περισσότερη ἐλευθερία ἐκφράσεως γιὰτί δέν εἶναι δοῦλος στήν δεξιολογία τοῦ χεριοῦ. Τό βλέπω αὐτό σάν πλεονέκτημα γιά τόν καλλιτέχνη καί τήν ἀνάπτυξη τῆς κοινωνίας. Ἡ τέχνη καί ἡ κοινωνία βαδίζουν παράλληλα. Αὐτό πού θέλω νά πῶ δέν ἔχει μόνο ἐφαρμογή στήν τέχνη ἀλλά σ' ὅλοκληρο τόν κύκλο τῆς ζωῆς καί τῆς ἀνθρωπότητας. Ἡ τεχνολογική τέχνη δέν περιλαμβάνει μόνο κινητικές εἰκόνες, περιλαμβάνει μηχανές γενικά - ραδιόφωνο, τηλεόραση, κομπιούτερς, λέιζερς, φωτογραφικές μηχανές. Εἶναι στοιχεῖα ἀπό τά ὅποια ἐξαρτιώμαστε στήν καθημερινή μας ζωή. Δέν μπορούμε νά τ' ἀγνοήσουμε. Συνεπῶς ὁ καλλιτέχνης τά ἐκφράζει καί ἐκφράζει τίς ἰδέες του μέσῳ αὐτῶν. Δέν χρειάζεται νά βρῶσκεσαι στό στούντιο σου μ' ἕνα κομμάτι χαρτί ἢ ἕνα τελλάρο. Μπορεῖς νά δημιουργήσης στό δρόμο ἢ μέ τά μαζικά μέσα ἐπικοινωνίας. Αὐτήν ἀκριβῶς τήν στιγμή ἢ συνέντευξη αὐτή εἶναι μιὰ δημιουργία. Ἐπικοινωνοῦμε μέσῳ λέξεων καί τίς καταγράφουμε. Δέν εἶναι ὀπτική ἀλλά δέν πρέπει νά εἶναι καί ὀπτική. Ἡ τέχνη εἶναι ἀπέραντη γιά νά εἶναι δυνατόν νά περιοριστῇ σέ ὀπτικά ἢ ἀκουστικά διαμερίσματα. Μπορεῖ νά ἀφορᾷ ὅλες μας τίς αἰσθήσεις μαζί, τήν ἴδια στιγμή.

ΔΕΝ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΟΜΩΣ ΝΑ ΠΑΡΑΔΕΧΤΗΣ ΟΤΙ Η ΓΡΑΦΙΚΗ ΣΟΥ ΔΟΥΛΕΙΑ ΕΙΝΑΙ ΟΠΤΙΚΗ;

Εἶναι ὀπτική γιὰτί εἶναι χρῶμα σέ χαρτί ἀλλά τά ἴδια αὐτά σύμβολα θά ἦταν δυνατό νά μεταφερθοῦν πολύ εὐκόλα σέ μηχανικά χρώματα καί σχήματα ἢ ἦχους. Ἡ κίνηση συνυπάρχει στήν στατική εἰκόνα. Ὁ καλλιτέχνης δέν πρέπει νά περιορίζεται μόνο στά ὀπτικά μέσα. Ἐχει ἀπόλυτη ἐλευθερία

νά έκφράση τόν έαυτόν του μέ κάθε μέσο - ήχους, λέξεις, φωτογραφίες, τό σώμα του. 'Αλλά πάντα τό μυαλό του εΐναι υπεύθυνο για τήν δημιουργική του δράση.

ΑΙΣΘΑΝΕΣΑΙ ΟΤΙ Η ΤΕΧΝΗ ΤΩΡΑ ΠΛΗΣΙΑΖΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΠΑΡΑ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ;

Ναύ. Τό κοινό πλησιάζει περισσότερο στήν τέχνη γιατί χρειάζεται τά μηνύματα. Καί τά μηνύματα αυτά μεταδίδονται στό κοινό μέσα από καλλιτεχνικά κανάλια. 'Η δημοσιότητα εΐναι μιá μορφή τέχνης πού βρύσκειται πολύ κοντά στίς μάζες, ὅπως ὁ κινηματογράφος καί ὁ τύπος. Τό πλήθος χρειάζεται νά τό ὀδηγοῦν. Αἰσθάνεται πολύ άδύνατο μπροστά στήν μηχανοκοΐηση. Συνεπώς ἡ τέχνη γίνεται ὁ ἡγέτης. Μιά τέχνη πού μπαίνει στήν καθημερινή ζωή. "Όχι ἡ μνημειακή αὐτή τέχνη πού ξέραμε καί πού κρέμεται στά μουσεΐα.

ΠΙΣΤΕΥΕΙΣ ΟΤΙ Η "ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ 73" ΘΑ ΕΥΠΝΗΣΗ ΤΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΣΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΑΥΤΟ;

Τά σχέδια μου περιγράφουν τό φαινόμενο ὅπως τό ζῶ καί τό αἰσθάνομαι. Δείχνουν τόν άγῶνα καί τήν εξάρτηση τῆς άνθρωπότητας σήμερα αλλά παραμένουν ἕνα συμβολικό σχόλιο. Περιορισμοί σχετικῶς μέ τήν έρμηνεία τους δέν υπάρχουν.